

وب پورتال (Web Portal) چیست؟

(قسمت اول)

همانطور که می دانید، وب، عامل دسترسی آسان به خدمات و محتویات مجازی و در واقع مفهوم اینترنت از دید یک کاربر است. با حیات و گسترش روز افزون وب، کاربری آسان انگیزه اصلی کاربران اینترنت جهت استفاده از این شبکه می باشد پس قطعاً دور از ذهن است یک کاربر اینترنتی راضی شود برای استفاده از خدمات مختلف مورد نیازش هر روز به چندین سایت سرکشی کند و برای استفاده از آنها مجبور به ثبت نام های تکراری و نیز محافظت از چندین شناسه و رمز عبور متفاوت باشد، از همین رو وب، ناخواسته به نسل جدیدی از سرویس دهی رسید که امروز همگی آنرا با نام "وب پورتال" می شناسند.

ترجمه کلمه Portal به فارسی در فرهنگهای لغت "دریچه"، "درگاه" و "مدخل" ذکر شده اما کلمه پورتال در تکنولوژی اطلاعات معنی متفاوتی دارد. اگر بخواهیم ساده بگوییم، پورتال صفحه وب واسطی است که امکان دسترسی آسان را به هر چیزی که کاربر، برای انجام وظیفه یا خواسته اش نیاز دارد - بدون توجه به اینکه محل فیزیکی آن کجاست، فراهم می کند. به بیان دیگر پورتال "درگاهی" است به دنیایی مجازی که کاربر می تواند از طریق امکانات فراهم شده در آن، تمامی نیازهای خود را برآورده کند. نیازهایی مانند جستجو و یا خرید (مثلاً یک کتاب)، دسترسی به حساب بانکی، افزایش و کاهش اعتبار یک حساب اعتباری و یا به روز رسانی اطلاعات سخت افزاری از محل کار، پورتال همه چیز را از طریق درگاهی واحد برای کاربر خود فراهم می سازد.

در این تعریف منظور از واژه Portal، یک Gateway یا Doorway یا همان شاهراه و دروازه است، دروازه ای که به تبعیت از ذات اصلی خود یعنی همان دسترسی آسان، دسترسی ما را به وب و در نهایت اینترنت راحتتر از پیش می کند و محلی است برای به اشتراک گذاری خدمات و محتوا توسط چندین وب سایت قدرتمند.

آنچه از این تعریف بر می آید بر ما روشن می سازد که وب پورتال یک محصول خاص نیست و همانند وب سایت یک ماهیت استاندارد و تشکیل شده از دو زیر ساخت خدمات (Services) و محتویات (Content) است که این ماهیت، خروجی چندین استاندارد، دیتا و engine خاص، زیر نظر یک یا چند مجموعه نظارتی مشخص و همگام است.

ویژگیهای اصلی یک پورتال عبارت اند از :

- تجمع اطلاعات
- هدف دار بودن اطلاعات
- دردسترس بودن اطلاعات
- دریچه ورود منحصر به فرد

معمولاً این تعریف اکثر کاربران غیر مسلط را به اشتباه می کشاند که هر وب سایت پر از لینک و یا یک وب سایت همه کاره، همان پورتال است، چرا که براساس این تعریف، می تواند دسترسی کاربران را به سایر وب سایت ها آسانتر کند که می توان با اطمینان گفت این تعبیر کاملاً غلط و دور از تعاریف استاندارد می باشد، چون همانطور که ذکر کردیم، وب پورتال یک ماهیت تحت وب است که ارائه دهنده خدمات و محتویات به صورت یکجاست.

هدف وب پورتال ها طبقه بندی کردن اطلاعات و نیز تعریف دسترسی آسان به آنهاست و برای جلوگیری از پراکندگی در چگونگی یافتن، دسترسی و نگهداری اطلاعات توسط کاربر و به صورت خلاصه جلوگیری از سردرگمی آنها، به صورت همزمان سرویس های اصلی و جانبی را در اختیار کاربران قرار می دهند. مجموع این سرویس ها در یک بستر اشتراکی (Account) نقطه مشترک دارند که اصلی ترین نقطه مشترک آنها ID و Profile است.

سرویس های یک وب پورتال تنوع بیشتری نسبت به سرویس های یک وب سایت دارند، چرا که فعالیت وب سایت ها اکثراً به صورت تخصصی بوده و موضوعیت آنها اغلب حول یک و یا چند آیتم مشخص و محدود که نهایتاً توجیه کننده یک مورد مشخص است می گردد. همین امر سبب محدود بودن گروه های کاربری وب سایت های می شود.

اما یک وب پورتال با تنوعی که در سرویس های آن ذکر شد می تواند میزبان اکثر اقشار جامعه با هر نوع طرز فکر، سلیقه و نهایتاً نیازی باشد.

پورتال در واقع دروازه ورود به یک بانک اطلاعاتی است. نکته مهم این است که پورتال همواره ما را به سایتها یا پورتال های دیگر راهنمایی می کند و به خودی خود تنها یک راهنما است. برای همین است که در بعضی از موارد به پورتالها، Internet Yellow Pages نیز می گویند.

پورتال عموماً حاوی مطالبی است که جنبه اطلاعات عمومی دارد. داده هایی که از منابع مختلف بر روی یک پورتال جمع آوری می شوند، معمولاً دارای پراکندگی فراوانی هستند. به همین علت، در بسیاری از پورتال ها، ابزارهایی مانند Directory قرار داده می شود تا این اطلاعات را طبقه بندی نماید. از سوی دیگر داده های قرار داده شده بر روی یک وب سایت، اولاً از منابع محدودتری تامین می شوند و ثانیاً دارای پراکندگی زیادی نبوده و حول یک محور و موضوع مشخص می باشد.

پورتال یک سیستم کاربر محور می باشد. به این معنی که تمام امکانات پورتال بر این اساس پیش بینی شده است تا جوابگوی نیاز های کاربران با سلاقی، علاقمندی ها، سنین و رده های کاری متفاوت باشد. امکاناتی مثل پست الکترونیکی، Chat، انجمنهای اینترنتی و ... همه برای آن است که کاربران را به هر شکل ممکن به پورتال دعوت نماید.

همچنین وب پورتال ها سعی می کنند سرویس های مطلوب و به روزی را در کنار سایر سرویس های اصلی و کلیشه ای در اختیار کاربران خود قرار دهند تا با جذب تعداد بیشتری از کاربران، توسط سرویس های جانبی و جذاب خود، صاحب سهم بیشتری از بازدید کنندگان باشند. اکثر وب پورتال ها برای جذب بازدیدکنندگان، سعی می کنند اصلی ترین و عمومی ترین سرویس ها را به صورت رایگان در اختیار کاربران قرار دهند. سرویس هایی از جمله:

ماشین جستجو
ایمیل
فضای رایگان و یا وبلاگ
ارائه اطلاعات مختلف (مسافرت، پزشکی و...)
اخبار
دانلود (فرمت های مختلف)
گفتگو و Chat

با این تعاریف در می یابیم که اکثر وب پورتال ها در چند آیتم نقاط مشترک و کلیشه ای دارند که عبارتند از:

-تنوع سرویس دهی
-چگونگی سرویس دهی
-نحوه دسترسی کاربر به سرویس
-درآمد زایی و Business plan
-تامین اطلاعات

پورتال را میتوان یک مرکز ارائه خدمات و اطلاعات اینترنتی دانست که بر چهار پایه اصلی استوار است:

1) انطباق پذیری: (Customization)

در یک تعریف کلی انطباق پذیری یعنی، گلچین کردن اطلاعات موجود بر اساس خصوصیات کاربر از قبیل سن، رده شغلی، میزان تحصیلات، سلاقی، زبان، محل زندگی و ... توسط خود کاربر و یا بر اساس سیاست های ارائه اطلاعات پورتال.

2) اختصاصی کردن: (Personalization)

Personalization، پروسه ای است که از طرف پورتال برای نمایش اطلاعات به کاربران بر اساس نیازهای آنان اجرا میشود. این مقوله نیازمند وجود (Content Metadata یعنی اطلاعاتی در مورد اطلاعات موجود در سایت) است که نقش هر کدام از کاربران را، به علاوه حقوق دسترسی (Access Rights) آنها مشخص میکند.

3) یکپارچگی: (Integration)

4) پشتیبانی انجمنهای اینترنتی (Online Communities)

(3) توصیه و معرفی کردن محتوا (Recommendation)

سیستم Recommender به این معنی است که یک نرم افزار، از اطلاعاتی که در مورد شما میداند، برای پیشنهاد کردن اطلاعات و یا خدمات جدید استفاده میکند. پورتال میتواند بر اساس علاقمندیهای یک کاربر و یا اطلاعاتی که در مورد او میداند، مطالب مناسب را در اختیار او قرار دهد. این مسئله میتواند حتی از طریق دنبال کردن موضوعات مورد علاقه کاربر نیز صورت گیرد.

(4) گلچین کردن و خلاصه کردن مطالب (Excerpt Content)

پورتال میتواند به صورت اتوماتیک مطالب را خلاصه نموده و در اختیار کاربر قرار دهد. به عنوان مثال کلمات کلیدی یک مقاله میتواند برای جستجوی آن مورد استفاده قرار گیرد .

شاید بتوان از Yahoo! به عنوان کاملترین پورتالی که تا به حال ساخته شده است نام برد. بنا به آنچه در بالا آورده شده است، تفاوت های اساسی میان یک وب سایت و یک پورتال وجود دارد .

نهایتاً آیتم دیگری که جز کلیشه ای ترین خصوصیات وب پورتال هاست تامین محتویات آنهاست.

هیچگاه یک پورتال مانند Yahoo نمی تواند تامین کننده تمامی محتویات و یا حتی مدیر کلیه بخش های خود باشد چرا که در صورتی که قرار باشد تمامی این کار ها را به تنهایی انجام دهد، جدا از صرف هزینه زیاد و نیاز به زمان بالا جهت جمع آوری و طبقه بندی ، به دلیل نبود ذهنیت های متفاوت و تنوع سلیقه، خود را با مودل یکنواختی و روزمرگی روبرو ساخته است و این می تواند نقطه شروع هرز رفتن حیات یک وب پورتال باشد.

در شماره های بعدی مجله، به بررسی بیشتر انواع مختلف پورتال و کاربردهای آن می پردازیم.